

O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA TARBIYA FANINI O'QITISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Saidmurotov Shodlik Alisher o'g'li

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston taraqqiyotida tarbiya fanini o'qitishning zamonaviy talablarga mos xususiyatlari, pedagogik jarayonning maqsadi va mazmuni, shuningdek, tarbiya fanining milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida shakllanayotgan yangicha modeli tahlil qilinadi. Yangi O'zbekiston sharoitida ta'lim va tarbiya uyg'unligi, o'quvchilarda vatanparvarlik, ma'naviyat va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *tarbiya fani, pedagogik jarayon, shaxs kamoloti, ma'naviyat, vatanparvarlik, innovatsion yondashuv, Yangi O'zbekiston.*

O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichi, ya'ni Yangi O'zbekiston konsepsiyasi, har tomonlama yetuk, ma'naviy barkamol insonni tarbiyalash masalasiga alohida e'tibor qaratmoqda. Chunki jamiyat taraqqiyoti inson omiliga, uning dunyoqarashi, e'tiqodi va madaniyatiga bevosita bog'liqdir. Shuning uchun tarbiya fani nafaqat ta'lim tizimining bir bo'lagi, balki butun millat ma'naviy yangilanishining markaziy elementi sifatida qaralmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Tarbiya – eng muhim, eng oliy qadriyatdir. Tarbiasiz insonning bilimidan jamiyatga foyda bo'lmaydi." Ushbu g'oya tarbiya fanining mohiyatini chuqur ifodalaydi, chunki insonning bilimidan ko'ra, uning axloqiy poydevori, ijtimoiy mas'uliyati va vatanparvarlik tuyg'usi jamiyat barqarorligi uchun muhimdir.

O'zbekiston mustaqillikka erishgan davrdan boshlab ta'lim va tarbiya tizimida tub islohotlar amalga oshirildi. Ayniqsa, tarbiya fani o'quv jarayonining asosiy maqsadi sifatida shaxsni har tomonlama rivojlantirish, unda milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik, bag'rikenglik va insonparvarlik tuyg'ularini shakllantirishga qaratilgan. Shu bois, bugungi kunda tarbiya fanining o'quv dasturlari, metodikasi va mazmuni tubdan yangilandi. Unda nafaqat nazariy bilimlar, balki o'quvchilarning amaliy faoliyati, mustaqil fikrlashi, ijtimoiy muhitda o'zini tutish madaniyatini rivojlantirish masalalari ham ustuvor o'rin egalladi.

Tarbiya fanining o'ziga xos jihatlaridan biri uning milliy qadriyatlarga tayanganligidir. Tarbiya jarayonida xalq og'zaki ijodi, maqollar, hikmatlar, allomalar asarlaridagi g'oyalar, tarixiy shaxslar hayoti o'quvchilarga namunaviy sifatida ko'rsatilib, ularning ma'naviy tafakkurini kengaytiradi. Masalan, Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asaridagi g'oyalar bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan. U "Tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot masalasidir" deya inson

kamolotida axloqiy tarbiyaning oʻmini aniq belgilab bergan. Bu fikrlar zamonaviy tarbiya konsepsiyasining asosiy maʼnaviy tayanchi sifatida xizmat qilmoqda.

Bugungi taʼlim tizimi shunchaki bilim berish bilan cheklanmay, shaxsni ijtimoiy faol subyektga aylantirishga qaratilgan. Shu bois tarbiya fanini oʻqitishda interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish zarurdir. “Aqliy hujum”, “Rolga kirish”, “Keys-stadi”, “Bahs-munozara”, “Qadriyatlar zanjiri” kabi metodlar orqali oʻquvchilar oʻz fikrlarini mustaqil ifoda etish, tahlil qilish, xulosa chiqarish va bahslashish koʻnikmalarini egallaydi. Bu metodlar darslarni jonlantirib, oʻquvchini faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb etadi. Tarbiya darslarining muvaffaqiyati, eng avvalo, oʻquvchi bilan oʻqituvchi oʻrtasidagi samimiy muloqot va ishonchga asoslanadi.

Zamonaviy Oʻzbekiston taʼlimida raqamli texnologiyalar tarbiya fanini oʻqitish samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida qaralmoqda. Elektron darsliklar, videodarslar, onlayn test tizimlari, interaktiv platformalar yordamida oʻquvchilarda mavzuga nisbatan qiziqish, vizual xotira va mantiqiy tafakkur rivojlanadi. Shu bilan birga, internet madaniyati, axborot xavfsizligi, virtual muhitda odob va masʼuliyat kabi masalalar ham tarbiya darslarining muhim tarkibiy qismiga aylangan. Chunki bugungi yoshlar raqamli muhitda oʻsmoqda, ularning tarbiyasini zamon talablariga mos tarzda yoʻnaltirish — davr zaruriyatidir.

Tarbiya fanining oʻziga xos xususiyatlaridan yana biri — oila, mahalla va maktab hamkorligi asosida tashkil etilishidir. Tarbiya jarayoni faqat sinf devorlari bilan chegaralanmasligi kerak. Ota-onalar, mahalla faollari, jamoatchilik vakillari bu jarayonda bevosita ishtirok etishi lozim. “Oila–mahalla–maktab” tizimi bugungi kunda Oʻzbekistonda yoshlarni maʼnaviy barkamol, vatanparvar, ijtimoiy faol shaxs sifatida tarbiyalashning eng muhim mexanizmlaridan biridir. Bu tizimda ota-onalar farzandining tarbiyasi uchun javobgarlikni his qiladi, maktab esa bu jarayonni ilmiy asosda yoʻnaltiradi, mahalla esa nazorat va koʻmakchilik vazifasini bajaradi. Shu tarzda, oʻquvchining har tomonlama kamol topishi uchun ijtimoiy muhit yaratiladi.

Tarbiya fani oʻqituvchisi shunchaki maʼlumot yetkazuvchi emas, balki oʻquvchilarning dunyoqarashini shakllantiruvchi, ularni insoniylik, vatanparvarlik, halollik va mehr-oqibat gʻoyalari asosida yoʻnaltiruvchi shaxsdir. Shu sababli oʻqituvchining nutqi, muomalasi, tashqi qiyofasi va ichki dunyosi tarbiyaviy jarayonning asosiy omilidir. Oʻqituvchi oʻzining har bir soʻzi va harakati bilan oʻquvchilar uchun namuna boʻlishi kerak. Shu jihatdan qaraganda, oʻqituvchilarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish, psixologik-pedagogik tayyorgarligini kuchaytirish davlat siyosati darajasida yoʻlga qoʻyilgan.

Yosh avlodni tarbiyalashda ijtimoiy ong va maʼnaviy immunitetni shakllantirish ham muhim oʻrin tutadi. Bugungi globallashtirish davrida turli mafkuraviy oqimlar, virtual madaniyat, xorijiy axborot manbalari yoshlarning tafakkuriga taʼsir oʻtkazmoqda. Shu bois tarbiya fanining eng muhim vazifalaridan biri — oʻquvchilarda

mustahkam ma'naviy immunitetni, milliy g'ururni va tanqidiy fikrlashni shakllantirishdir. Har bir darsda o'quvchiga o'z Vatanining tarixi, buyuk ajdodlar merosi, xalqning an'analari bilan faxrlanish tuyg'usini singdirish orqali bu maqsadga erishiladi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston taraqqiyotida tarbiya fanini o'qitish jarayoni jamiyatning ma'naviy tiklanishi va ijtimoiy rivojining muhim omilidir. Tarbiya darslari o'quvchilarning nafaqat bilim, balki axloq, madaniyat, mas'uliyat, vatanparvarlik, insonparvarlik kabi fazilatlarini rivojlantiradi. Bugungi O'zbekiston sharoitida tarbiya fanini milliy qadriyatlar, zamonaviy metodlar va raqamli pedagogika asosida o'qitish yoshlarni ijtimoiy faol, mustaqil fikrlaydigan, yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qilmoqda. Bu esa Yangi O'zbekiston taraqqiyotining eng muhim maqsadi — ma'naviy yetuk jamiyatni barpo etish yo'lidagi poydevordir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: Fan, 1992.
3. Yo'ldoshev J.G., Hasanboyeva O. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Karimova V. Psixologiya va tarbiya nazariyasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-5847-sonli qarori. – 2019-yil 3-oktabr.
6. Abdullayeva N. Tarbiya jarayonida interfaol metodlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2022.